

Päijät-Hämeen luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaohjelma 2006–2008

**Loppuraportti CC320768
30.9.2008**

Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi

**HÄMEEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN
RAPORTTEJA 3 | 2008**

Päijät-Hämeen luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaohjelma 2006-2008

**Loppuraportti CC320768
30.9.2008**

Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi

Hämeenlinna 2008

Hämeen ympäristökeskus

HÄMEEN
YMPÄRISTÖKESKUS

HÄMEEN YMPÄRISTÖKESKUKSEN RAPORTTEJA 3 | 2008

Hämeen ympäristökeskus
Luonnonsuojelu- ja ympäristönhoito-osasto

Taitto: Maija-Liisa Lehtonen
Sisäsivujen kuvat: Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi, Susanna Paasivaara ja Pirjo Ilosalo
Kartat: Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi
Pohjakartat: © Maanmittauslaitos lupa nro 07/MML/08
Julkaisu on saatavana internetistä:
www.ymparisto.fi/julkaisut

ISBN 978-952-11-3230-8 (PDF)
ISSN 1796-1785 (verkkokj.)

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Hankkeen tausta	6
3 Tavoitteet	7
4 Talous	8
5 Organisaatio	9
6 Tulokset.....	11
6.1 Olemassa oleva luontotieto ja sen kokoaminen.....	11
6.2 Kartoitettavien arvokohteiden valinta.....	11
6.3 Ilmoitukset maanomistajille.....	12
6.4 Työtavat ja menetelmät.....	12
6.5 Kartoitetut kohteet	12
6.6 Kohteiden kuntakohtainen tarkastelu	14
6.6.1 Heinola.....	14
6.6.2 Hollola.....	15
6.6.3 Hämeenkoski	17
6.6.4 Kärkölä.....	18
6.6.5 Nastola.....	19
6.6.6 Orimattila	20
6.6.7 Padasjoki.....	22
6.6.8 Sysmä.....	23
6.7 Kuntakohtainen yhteenveto kartoitettujen kohteiden edustavuudesta.....	24
6.8 Kohteilla tapahtuneet muutokset edelliseen kartoitukseen verrattuna	24
7 Lahden kaupunkifloora.....	26
7.1 Kartoitusmenetelmät	26
7.2 Kasvistokartoituksen tulokset	26
8 Kuntakohtaiset luonnon monimuotoisuuden seuranta- ohjelmaehdotukset	28
9 Hankkeen vaikutusten arviointi ja tulosten hyödyntäminen hankevaiheen jälkeen.....	29
10 Hankkeen tiedotus.....	30
Kirjallisuutta.....	31
Kuvailulehti.....	34
Liitteet	35

1 Johdanto

Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä ymmärretään perintötekijöiden, eliölajien ja elinympäristöjen vaihtelun muodostamaa kokonaisuutta, joka ulottuu paikalliselta tasolta maailmanlaajuiseen. Perintötekijöiden monimuotoisuudella tarkoitetaan lajin tai yksittäisten eliöyhteisöjen sisäistä perinnöllistä vaihtelua, lajistollisella monimuotoisuudella eliöyhteisöjen, lajien ja eliöyksilöiden runsautta ja edustavuutta sekä elinympäristöjen monimuotoisuudella erilaisten luontotyyppien kirjoa tietyllä alueella.

Suomi allekirjoitti Rio de Janeiron YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa vuonna 1992 biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen, joka velvoittaa sopimusvaltioita kartoittamaan ja säilyttämään alueelleen ominaiset luonnon piirteet. Taustalla on huoli luonnon monimuotoisuuden heikentymisestä sekä luonnonprosessien että ihmistoiminnan aiheuttamien muutosten vuoksi. Alueelle ominaisten luonnonpiirteiden turvaaminen edellyttää monipuolista tietoa luonnosta sekä suhteellisen säännöllistä seuranta- ja seurantatulosten tulkintaa. Seuranta säätelee myös lainsäädäntöä. Kansainvälisellä tasolla mm. EU:n lintu- ja luontodirektiivit sekä kansallisella tasolla luonnonsuojelulaki ja -asetus.

Vastuu biodiversiteetin seurannan järjestämisestä kuuluu ympäristöministeriölle, mutta käytännössä seuranta toteutetaan yhteistyössä alueellisten ympäristökeskusten ja muiden alueellisten toimijoiden kanssa.

Valtakunnan tasolla koko maan kattavaa luonnon monimuotoisuuden seuranta- tekevät mm. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Suomen ympäristökeskus, Metsä- hallitus ja monet valtion tutkimuslaitokset, mm. Metsäntutkimuslaitos, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Lisäksi monilla järjestöillä ja yhdistyksillä (mm. BirdLife Suomi, Suomen WWF) sekä harrastajaseuroilla (mm. Suomen Perhostutkijain Seura ry.) ja luonnonharrastajilla on seurannassa merkittävä rooli.

Suomessa on käynnissä noin 60 valtakunnallista monimuotoisuuden tilan seuranta- ta, joista suurin osa on laji- tai lajistoseurantoja. Kattavinta seuranta on lintujen ja putkilokasvien osalta. Myös Päijät-Hämeessä tehdään valtakunnallista seuranta- ta. Asikkalassa sijaitsee vuonna 1993 alkaneen yöperhosseurannan seurantapiste. Maatalousympäristön päiväperhosseuranta on tehty Nastolassa vuodesta 1999 ja Kärkölässä vuodesta 2005 alkaen. Putkilokasveista seurataan Sysmässä esiintyvää mäkiörvokkia 3 vuoden välein, idänkurhoa (Asikkala, Heinola, Padasjoki) 3–5 vuoden välein ja ketonukkaa (Heinola, Lahti) 1–3 vuoden välein. Kaikki nämä ovat erittäin uhanalaisia ja erityisesti suojeltavia lajeja.

Alueellisesta monimuotoisuuden seurannasta vastaavat mm. alueelliset ympäris- tökeskukset voimavarojensa mukaan sekä lintu- ja hyönteistieteelliset yhdistykset, luonnonsuojeluyhdistykset, harrastajakerhot sekä luonnonharrastajat.

Paikallisella tasolla kuntien maankäytön suunnittelulla on keskeinen asema luon- non monimuotoisuuden suojelemisessa, sillä kunta ohjaa maankäyttöä kaavoituksel- la. Ongelmia syntyy, jos maankäytön suunnittelijoilla ei ole käytössään ajantasaisia ja riittävän monipuolisia tietoja alueensa luontoarvoista. Harkitsematon rakentaminen pirstoo luontoa ja muuttaa sen luonnetta pysyvästi sekä saattaa hävittää arvokkaita luontotyyppisiä ja eliölajien esiintymiä.

2 Hankkeen tausta

Luonnon monimuotoisuuden nykytilaa ei ole tarkasteltu Päijät-Hämeen kunnissa kokonaisuutena eikä seurattu järjestelmällisesti. Uhanalaisia eliölajeja, pääasiassa putkilokasveja, lintuja ja perhosia, on kartoitettu ja seurattu eniten. Myös erilaisia ympäristö- ja lajist selvityksiä on tehty melkein joka kunnassa. Ne voivat olla koko kunnan kattavia arvokkaiden luontokohteiden kartoituksia (Luonto ja luonnonsuojelu Heinolan maalaiskunnassa, 1994), yleisluontoisia katsauksia tai opetuskohteiden kartoituksia (Lahden luonto, biologian ja maantieteen opetuskohteet 2000) vain muutamia esimerkkejä mainitakseni. Koko kunnan kattavat luonto- ja lajist selvitykset ovat suositeltavimpia, sillä silloin kaikki arvokkaat kohteet kartoitetaan samoilla menetelmillä ja arvioidaan samoilla kriteereillä, jolloin ne ovat erinomaista taustaineistoa mm. kaavoituksen käyttöön ja monimuotoisuuden seurantaan. Yleensä luontokartoituksia tehdään kunnissa vain kaavoituksen yhteydessä, jolloin eri kaavahankkeista saadut tiedot voivat olla hyvin eritasoisia eivätkä siten vertailukelpoisia keskenään.

Kuntien luontoselvityksien lisäksi myös Hämeen ympäristökeskuksessa ja Päijät-Hämeen liitossa on runsaasti tietoja monimuotoisuudeltaan arvokkaista kohteista sekä uhanalaisista ja harvinaisista eliölajeista. Esimerkiksi Hämeen ympäristökeskuksen vuonna 1998 käynnistämä luonnonsuojelulain luontotyyppien kartoitus on tuottanut runsaasti uutta tietoa jalopuumetsikoista, pähkinäpensaslehdosta ja tervaleppäkorvista. Tietoa on siis olemassa eri tahoilla, mutta se on hajallaan sekä usein vanhentunutta ja puutteellista.

Lumos-hankkeen pääpaino on projektikuntien elinympäristöjen monimuotoisuuden eli erilaisten luontotyyppien kirjon tarkastelussa.

3 Tavoitteet

Hankkeen päätavoite oli luoda ehdotus yhdenmukaiselle, arvokkaiden luontokohteiden monimuotoisuuden seurannalle ja seurannan toteuttamiselle laatimalla luonnon monimuotoisuuden seurantaohjelmaehdotukset projektikuntiin. Päätavoitteeseen päästiin osatavoitteiden kautta, joista keskeisiä olivat:

1. Olemassa olevan luontotiedon kokoaminen ja sen käyttökelpoisuuden arvioiminen luonnon monimuotoisuuden kannalta.
2. Arvokkaiden luontokohteiden vanhentuneiden / puutteellisten inventointitietojen päivittäminen / täydentäminen ja uusien arvokohteiden kartoittaminen sekä arvokkaimpien alueiden / luontotyyppien hoito- ja seurantarpeen arvioiminen.
3. Kuntakeskusten / taajamien / kirkonkylien lähiluonnon monimuotoisuutta lisäävien kohteiden kartoitus sekä opetuskohteiden kartoitus koulujen lähi-alueilta sekä niiden hoito- ja seurantarpeen arvioiminen.
4. Yhdenmukaisin periaattein laadittavat arvokkaiden alueiden seurantaohjelmaehdotukset tulevaisuutta varten Päijät-Hämeen kuntiin.
5. Lahden kaupungin kasviston kartoittaminen ja olemassa olevan tiedon kokoaminen ja täydentäminen kaupunkikasvistoksi.
6. Laittomien kaatopaikkojen kartoitus kasvistikartoituksen yhteydessä.
7. Päijät-Hämeen luontoharrastajien verkottumisen edistäminen tiedonsaannin helpottamiseksi arvokkaista luontotyypeistä sekä harvinaisista / uhanalaisista eliöistä.

4 Talous

Päijät-Hämeen monimuotoisuuden seurantaohjelma -hankkeen kokonaisbudjetti oli ajalla 1.1.2006–31.5.2008 yhteensä 135 000 euroa. Hanke sai kuitenkin lisärahoitusta 15 000 euroa (valtio 5 000 euroa, Euroopan yhteisö 5 000 euroa ja Lahden ympäristöpalvelut 5 000 euroa) ja lisää toteutusaikaa ajalle 1.6.–30.9.2008 saakka. Kokonaisbudjetti oli siten yhteensä 150 000 euroa. Hankkeen rahoituksesta vastasivat projekti-kunnat, (33,33 % eli 50 000 euroa), Euroopan yhteisön aluekehitysrahasto, EAKR (33,33 % eli 50 000 euroa) ja ympäristöministeriö (33,34 % eli 50 000 euroa).

Kunnat osallistuiivat kustannusten jakoon seuraavasti. Esitetyt kuntaosuudet on laskettu suhteutettuna asukaslukuun.

Taulukko 1. Kuntien maksamat rahoitusosuudet

Kunta/kaupunki	Kokonaisrahoitus
Heinola	7 000
Hollola	7 000
Hämeenkoski	500
Kärkölä	2 000
Lahti	20 000
Nastola	5 000
Orimattila	5 000
Padasjoki	1 500
Sysmä	2 000
Yhteensä euroa	50 000

Suurin osa hankkeen kustannuksista oli palkka- ja matkakuluja. Alkuperäiseen budjettiin verrattuna palkkakustannukset ovat olleet hieman suuremmat, samoin ostopalveluihin luettavat asiantuntijapalvelut ja matkakulut. Vastaavasti muut menot ovat olleet selvästi pienemmät kuin budjetissa.

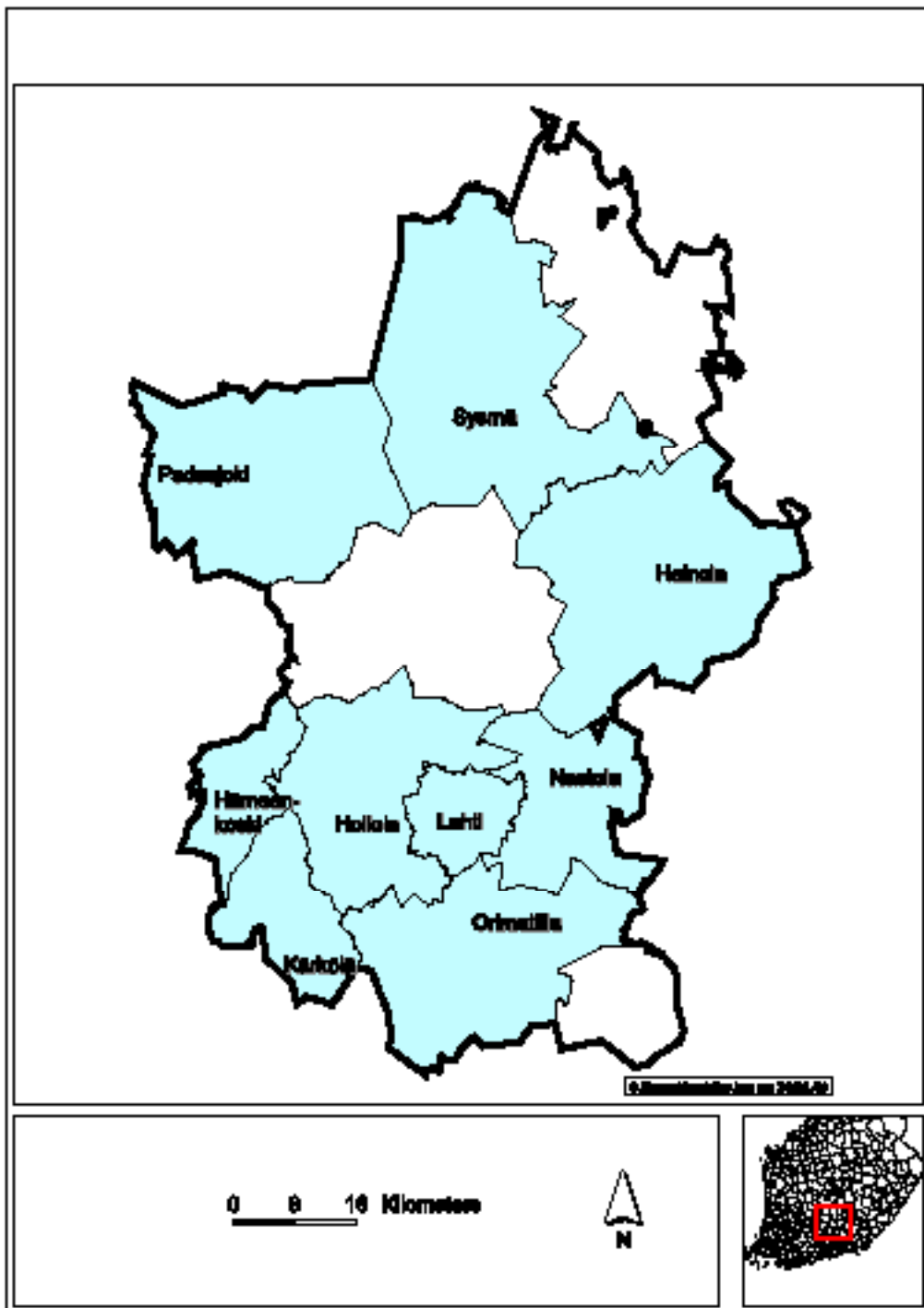
Taulukko 2. Hankkeen rahoitus ja kulut

Rahoitus	Budjetti	Toteutuma
EU	50 000	50 000
Valtio	50 000	50 000
Kunta	50 000	50 000
Yhteensä euroa	150 000	150 000

Kulut	Budjetti	Toteuma
Palkat	126 000	130 670
Ostopalvelut	20 000	18 568
Muut kulut	4 000	762
Yhteensä euroa	150 000	150 000

5 Organisaatio

Päijät-Hämeen monimuotoisuuden seurantaohjelma -hankkeeseen osallistui yhdeksän Päijät-Hämeen kuntaa: Heinola, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Nastola, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä.

Hankkeen organisaation muodostivat kuntien edustajista koostuva ohjausryhmä, hankkeen valvoja ja projektille palkatut työntekijät (projektisuunnittelija, projektityöntekijät ja korkeakouluharjoittelija). Hankkeen toteuttamisaika oli 1.1.2006–30.9.2008. Hankkeen oli suunniteltu päättyvän jo 31.5.2008, mutta sille haettiin jatkoaikaa neljä kuukautta.

Hanketta ohjasi Hämeen ympäristökeskus ja vetäjänä toimi projektisuunnittelija Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi (1.1.2006–31.7.2008), joka oli vastuussa hankkeen etenemisestä, kustannuseurannasta ja raportoinnista ohjausryhmän antamin valtuuksin. Hämeen ympäristökeskus hoiti hankkeen taloushallinnon.

Hankkeen ohjausryhmän kokoonpano oli seuraava:

Sinikka Koikkalainen, ympäristönsuojelusihteeri, Heinolan kaupunki
Hanna Suhonen, ympäristönsuojelusihteeri (alkuvuosi 2006), Hollola
Eero Manerus, vs. kaavoitusinsinööri (loppuvuosi 2006 ja vuosi 2007), Hollola
Riitta Hyytiäinen, ympäristösihteeri, Hämeenkoski ja Kärkölä
Katariina Tuloisela, kaavoitusarkkitehti, Nastola
Kirsi Liukkonen, ympäristönsuojelusihteeri, Orimattila,
Jani Väisänen, vs. tekninen johtaja (alkuvuosi 2006), Padasjoki
Maria Tuomaala, vs. ympäristösihteeri (alkuvuosi 2006), Padasjoki
Paula Alahelisten, vs. ympäristösihteeri (loppuvuosi 2006), Padasjoki
Alexandra Kulmalahti, ympäristösihteeri (alkuvuosi 2007), Padasjoki
Maria Virtanen, vs. ympäristösihteeri (loppuvuosi 2007 ja vuosi 2008), Padasjoki
Asko Riihelä, luonnonsuojelupalvoja, Lahden seudun ympäristöpalvelut
Suvi Nirikko, vs. ympäristötarkastaja (vuosi 2006 ja osan vuotta 2007), Sysmä
Susanna Uusi-Kytölä, vs. ympäristötarkastaja (osan vuotta 2007 ja vuosi 2008),
Sysmä
Rauni Itkonen, luonnonsuojelupäällikkö (varalla osastopäällikkö Pertti Heikkinen), Hämeen ympäristökeskus, hankkeen valvoja
Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi, projektisuunnittelija, Hämeen ympäristökeskus, sihteeri.

Ohjausryhmän kokoukset pidettiin osallistujakunnissa ja puheenjohtajana toimi kokouksen järjestävän kunnan edustaja.

Ohjausryhmä kokoontui viisi kertaa hankkeen aikana (11.5.2006, 8.11.2006, 3.5.2007, 11.10.2007 ja 13.5.2008) ja osallistui kahdelle maastoretkelle, joista ensimmäinen suunniteltiin Sysmän kohteisiin 5.6.2007 ja toinen Nastolan kohteisiin 13.5.2008. Kokouksutut ja pöytäkirjat toimitettiin osallistujille sähköpostitse.

Projektisuunnittelijan lisäksi hankkeessa työskenteli määräaikaikaisina projektityöntekijöinä kesällä 2006 kaksi maastokartoittajaa, fil. yo Susanna Paasivaara (10.5.–30.9.2006) ja metsätalousinsinööri, AMK Pirjo Ilosalo (1.6.–30.9.2006). Kesällä 2007 kartoitettiin Lahden kaupunkiflooraa ja asiantuntijaksi kartoitustyöhön palkattiin FM Antti Hovi (1.6.–31.8.2007) ja häntä avustamaan korkeakouluharjoittelija Marko Riikonen (1.6.–31.7.2007) Helsingin yliopistosta. Kesällä 2008 kaupunkiflooran kartoittamista jatkoi FM Marko Riikonen (1.6.–31.8.2008).

6 Tulokset

6.1

Olemassa oleva luontotieto ja sen kokoaminen

Monimuotoisuuden nykytilan arviointi aloitettiin kokoamalla kuntakohtainen arvokkaiden luontokohteiden olemassa oleva tieto erilaisista selvityksistä, raporteista ja julkaisuista sekä käymällä läpi ympäristökeskuksen ja maakuntaliiton omat aineistot. Kuntakäynneillä aineistot täydentyivät vielä kuntien omilla tiedoilla. Tämän jälkeen tiedot koottiin kuntakohtaisiksi taulukoiksi, joista ilmenivät perustetut luonnonsuojelualueet, luonnonmuistomerkit, suojeluohjelmien kohteet, kaavojen suojelualuevaraukset, Natura 2000 -kohteet, luonnonsuojelulain luontotyyppikohteet, harjijensuojelualueet, valtion retkeilyalueet sekä kuntien ja muiden yhteisöjen virkistysalueet. Aineistoihin liitettiin myös muut, osin vielä suojelemattomat, arvokkaat alueet, kuten merkittävät kallioalueet, pienvesikohteet, perinnemaisemat, muut paikallisesti arvokkaat kohteet ja uhanalaisten eliölajien elinalueet. Tämän jälkeen kohdeaineisto järjestettiin luontotyypeittäin arvoluokan (valtakunnallisesti, maakunnallisesti/seudullisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet) mukaiseen järjestykseen. Sarakkeisiin lisättiin pinta-alatiedot, viimeisin tutkimus- tai selvitysajankohta sekä lyhyt luonnehdinta kohteen arvoista.

6.2

Kartoitettavien arvokohteiden valinta

Kartoitettavien kohteiden valinta tehtiin yhteistyössä kuntien edustajien ja opettajien kanssa. Tätä varten kuntakohtaisista taulukoista poimittiin kiireellisimminkin kartoitettavat kohteet eli sellaiset, joista saattoi olla niukimmillaan vain kohteen nimi ja vanha karttakopio. Tällaisia olivat varsinkin paikallisesti arvokkaiden tai yli 10 vuotta sitten kartoitettujen kohteiden tiedot. Myös arvokkaiden pienvesikohteiden, kallioalueiden ja harjukohteiden tiedot olivat yli 10 vuotta vanhoja. Puutteellisten ja vanhentuneiden luontotietojen ajantasaistamista ja täydentämistä tehtiin 2006 kesällä. Seurantakohteiden kartoituksen rinnalla kartoitettiin myös taajamien lähiluonto- ja opetuskohteita. Joissakin kunnissa keskityttiin pelkästään kunnan omistamiin alueisiin, kuten Nastolassa ja osin myös Heinolassa. Nämä kartoitukset tuottivat siten myös arvokasta tausta-aineistoa kaavoituksen tarpeisiin.

Kartoitettavia kohteita oli siis karkeasti ottaen kahdenlaisia:

1. Jo aiemmin kartoitetut kohteet (10–20 vuotta vanhat tiedot), joiden tiedot pitäisi saada nykytilaa vastaaviksi. Näitä olivat mm. pienvesi-, kallio- ja harjukohteiden tiedot sekä kuntien teettämien luontoselvitysten ja suojeluohjelmien paikallisesti arvokkaiden kohteiden tiedot.
2. Lähiluonto- ja opetuskohteet sekä kuntien omistamat kohteet kaavoituksen tausta-aineistoksi. Näistä alueista voi olla joitakin tietoja, mutta osa kohteista on uusia.

Ilmoitukset maanomistajille

Kartoitettavien kohteiden maanomistajille lähetettiin tieto kartoituksesta hyvissä ajoin ennen maastoon menemistä. Kirjeessä kerrottiin projektista ja tulevasta kartoituksesta sekä siitä, miksi juuri heidän maillaan tehdään monimuotoisuuskartoitus ja tarjottiin tilaisuus olla mukana kartoituksessa. Monet maanomistajat kysyivät kirjeen saatuaan vielä lisätietoja. Kartoituksen jälkeen maanomistajille lähetettiin kohdekuvaus ja karttakopio kartoitetusta arvokkaasta alueesta.

Työtavat ja menetelmät

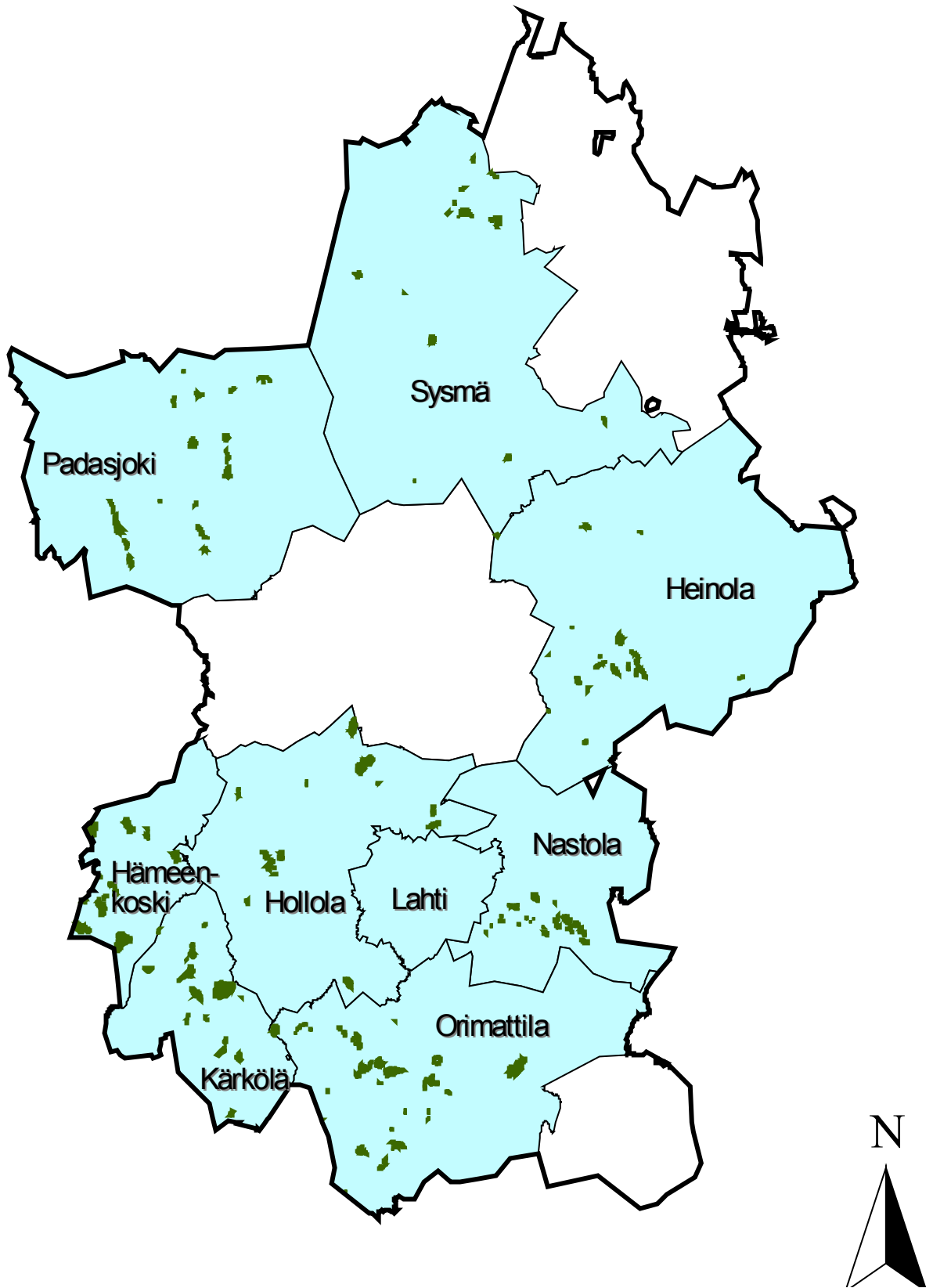
Kartoitettavat kohteet tarkastettiin maastossa ja arvokkaat osat rajattiin 1:5 000–10 000 mittakaavaisille peruskarttakopioille. Apuna käytettiin myös vääräväri-ilmakuvakopioita, jos niitä oli saatavilla.

Kohteen monimuotoisuustiedot merkittiin kartoitusta varten kehitetylle LUMOS-kohdelomakkeelle (liite 1), joka täytettiin tilanteen mukaan joko yksittäisestä kohteesta tai suuremmasta aluekokonaisuudesta. Perustietojen ja aluekuvauksen lisäksi jokaiselta kohteelta määritettiin kasvillisuustyypit sekä puusto-, pensasto- ja eliölajitiedot. Lisäksi arvioitiin kohteen maisemallinen merkittävyys, luonnontilaisuus sekä arvo lähiluonto- ja/tai opetuskohteena. Edustavuutta arvioitiin neliportaisella asteikolla: erinomainen, hyvä, kohtalainen ja heikko. Edustavuus ilmaisee parhaiten kohteen monimuotoisuusarvon, sillä edustavuus muodostuu monien osatekijöiden summasta, joita ovat: luontotyyppien runsaus ja monipuolisuus, harvinaiset kasvilisuustyypit, kohteen luonnontilaisuus, erikoisuus, lajirunsaus, harvinaiset ja/tai uhanalaiset eliölajit, vanha puusto, puuston kerroksellisuus, lahoppuuston esiintyminen, maisemallinen merkittävyys, arvo lähiluonto- tai opetuskohteena ja joskus myös alueen koko. Lisäksi arvioitiin ihmisen vaikutus kohteella ja mahdolliset uhkatekijät tulevaisuudessa sekä suositeltiin monimuotoisuutta lisääviä hoitotoimenpiteitä. Kohteilta otettiin digitaalisia valokuvia ja kirjattiin mahdolliset kohteen aiemmat tiedot.

Tämän lisäksi tehtiin uhanalaisten putkilokasvien seurantaa, jos tutkittavan alueen lähietäisyydellä tai matkan varrella oli esiintymä.

Kartoitetut kohteet

Hankekunnissa kartoitettiin yhteensä 183 monimuotoisuudeltaan arvokasta luontokohdetta (taulukko 3) ja (kartta 2). Kohteet edustivat hyvin erilaisia luontotyyppisiä ja myös pinta-alat vaihtelivat 0,4 hehtaarista 264 hehtaariin (Kärkölen Isosuo). Jokaisesta kohteesta on yhdenmukainen aluekuvaus ja peruskarttapohjalle digitoitu kohdekartta sekä ainakin yksi valokuva. Hankkeen aineisto eli valmiit aluekuvauslomakkeet karttoineen on toimitettu projektikuntiin sekä sähköisesti että paperiversioina ja digitaaliset valokuvat CD-levyille tallennettuina.

Kartta 2. Päijät-Hämeen Lumos-kohteet

Taulukko 3. Kohteiden lukumäärä

PÄIJÄT-HÄMEEN LUMOS, kesällä 2006 kartoitetut kohteet		
Kunta	Kohteita yhteensä, kpl	Hehtaaria, yhteensä
Heinola	25	277
Hollola	14	472
Hämeenkoski	25	597
Kärkölä	18	627
Nastola	24	264
Orimattila	40	754
Padasjoki	18	412
Sysmä	19	229
Yhteensä	183	3355

6.6

Kohteiden kuntakohtainen tarkastelu

6.6.1

Heinola

Valtaosa Heinolan kohteista (taulukko 4) oli vallitsevan kasvillisuustyypin mukaan luokiteltuna pienvesikokonaisuuksia (pieniä järviä, lampia, lähteitä, puroja tai noroja), joihin sisältyy myös suota, kangasmetsää, kalliota ja lehtoakin. Harju-, suo- ja lehtokohteita oli muutama sekä lisäksi kangasmetsä- ja rantaluhtakohde. Kartoitetuista kohteista 11 oli edustavuudeltaan erinomaisia, 10 hyviä ja 4 kohtalaisia.

Kuva I: Keväistä lehtoa Heinolan Sepänniemessä.

Taulukko 3. Heinolan kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyytit/käyttötarkoitus
Hakasuo	27,5	suo
Vakkurinsuo	11,5	suo, lehto, kangasmetsä
Hävitön	4,1	pienvesi, soistunut metsälampi
Onneton	1,3	pienvesi, soistunut metsälampi
Iso-Rapasen ja Myllyjärven välinen puro	2,5	pienvesi, puro
Uudenriihenlampi	5,3	pienvesi, suo, kangasmetsä, lehto
Kortejärvi	12,1	pienvesi, järvi, kangasmetsä
Kullaan lähteet	2,9	pienvesi, lähde, suo, Natura -alue
Murtoonsuon lammet	7,6	pienvesi, soistunut metsälampi
Rautjärvi	13,1	pienvesi, järvi, kangasmetsä, suo
Saarijärven ja Onkijärven välinen puro	10,4	pienvesi, puro, suo
Sataoja	4,5	pienvesi, puro, ls -alue
Silmälammet	4,8	pienvesi, soistunut metsälampi
Terveyslammen ja Venejärven puronvarret	20,5	pienvesi, puro, kangasmetsä, lehto
Vähä-Huukinlampi	9,6	pienvesi, metsälampi, kallio
Venejärvi	13,7	pienvesi, järvi, kallio, kangasmetsä
Rossinlähde	0,7	pienvesi, lähde, lehto, kangasmetsä
Maitiaislahden kalliosinisiipialue	11,9	kallio, kangasmetsä
Sääksenkyynsi	22,1	kangasmetsä, kallio, rantaluhta
Kettukallion rantaluhta	1,7	rantaluhta
Koskensaari	36,6	lehto, kangasmetsä, ulkoilualue
Sepänniemi	4,5	lehto, kangasmetsä, ulkoilualue
Vahravuori (kans.kaupunkipuisto)	16,6	harju, ulkoilualue
Kippasuonharju	26,7	harju
Vahravuori-Jyrängönvirta (kans.kaupunkip.)	4,8	harju
Yhteensä, hehtaaria	277,0	

6.6.2

Hollola

Hollolan kohteissa (taulukko 5) on eniten pienvesikohteita, joihin sisältyy myös muita luontotyyppejä. Kalliikohteita ja soita on toiseksi eniten. Lisäksi on muutama kangasmetsä- ja yksi harjukohde. Kartoitetuista kohteista 10 oli edustavuudeltaan hyviä, 3 oli kohtalaisia ja 1 heikko.

Kuva 2: Hollolan Ketarlammi on tyypillinen suorantainen pienvesikohde.

Taulukko 5. Hollolan kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyytit/käyttötarkoitus
Soltinjärvi	40,8	pienvesi, järvi, kangasmetsä, rantasuo
Sepänlammi	11,0	pienvesi, suolampi, kallio
Järvistenjärven laskupuro	4,8	pienvesi, puro
Ketarlammit	30,1	pienvesi, suolampi, suppamaasto
Kotajärvi	27,8	pienvesi, lampi, suo, harju
Vaanianniemi	77,6	kallio, kangasmetsä
Komonkallio-Pitkämäki	145,7	kallio, kangasmetsä, puro, lehto
Kalliojärvi ja kalliot	57,1	kallio, kangasmetsä, lampi
Niinimäki	9,3	suo, kangasmetsä, lehto
Papinkaivonsuo	9,4	suo, harjusuppa
Yhteissuo	5,6	suo, puro
Kalliolansuon reunametsä	5,9	soistunut kangasmetsä
Rantametsä Kutajoella	4,8	kangasmetsä, kostea rantametsä
Teilinkangas (3 aluetta)	42,3	harju
Yhteensä, hehtaaria	472,2	

Kuva 3. Hämeenkosken Kellolanlähde on melko suuri avolähde metsän siimeksessä.

6.6.3

Hämeenkoski

Suurin osa Hämeenkosken kohteista (taulukko 6) oli pienvesiä ja niiden välittömiä ympäristöjä. Soita, kallio- ja rantametsä-kangasmetsäkohteita oli toiseksi eniten. Lisäksi oli kolme harjukohdetta ja yksi perinnemaisema / lehtokohde. Kartoitetuista kohteista 16 on edustavuudeltaan hyviä, 5 kohtalaisia ja 4 heikkoja.

Taulukko 6. Hämeenkosken kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyytit/käyttötarkoitus
Pätälänjoki, Höylänkoski	8,1	pienvesi
Pätälänjoki, Röyhynkoski	5,1	pienvesi
Pätälänjoki, Martinmäki	10,5	pienvesi
Pätälänjoki, Suojala	9,5	pienvesi
Kellolanlähde	1,0	pienvesi, lähde, puro
Ahvenaisten järvet	8,4	pienvesi, järvi, metsälampi
Suklammi	3,0	pienvesi, suolampi, suo
Ristilähde	2,0	pienvesi, lähde
Suppi	5,9	suo
Heinäsuu	4,0	suo
Likosuo	2,0	suo
Keltasuo	3,0	suo
Pääskyskallio	20,9	kallio, kangasmetsä
Mustikkamäki ja lianlennankallio	149,1	kallio, kangasmetsä
Kurjalankalliot	92,6	kallio, kangasmetsä
Kapervuori, Palovuori, Käpyvuori	81,7	kallio, kangasmetsä
Iso-Lanon ranta	1,6	rantametsä
Pikku-Lanon ranta	2,4	kostea rantametsä
Kuntorata	3,7	kangasmetsä, lähiluontokohde
Kangastenmäen suojelualue	6,2	kangasmetsä, suo, ls-alue
Teuronjoen ranta	1,6	rantalehto ja rantaniitty
Sipilänharju	27,0	harju
Ahvenaisten harju	43,1	harju, suppamaasto
Harjunpäällys-Takapellonsupat	98,2	harju, suppamaasto
Helvetin lehto/Tupalan perinnemaisema	6,4	lehto/perinnemaisema
Yhteensä	597,0	

Kuva 4: Kärkölän Lehmiaronsuolla on puutonta nevaa ja mäntyvaltaista rämettä.

6.6.4

Kärkölä

Kärkölässä (taulukko 7) kartoitettiin eniten harjukohteita. Lähes yhtä paljon oli myös kangasmetsä-, kallio- ja pienvesikohteita. Suokohteita oli muutama. Kartoitetuista kohteista 1 oli edustavuudeltaan erinomainen, 8 kohdetta oli hyviä, 5 kohtalaisia ja 4 heikkoja.

Taulukko 7. Kärkölän kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyytit/käyttötarkoitus
Hiidenmäki-Santakuopanmäki	83,4	harju
Holinmäki	12,8	harjumäki
Töykynmäki	16,0	harju, suppamaasto
Supinmäki	16,0	harjumäki
Kukonmäki	70,0	harju, kangasmetsä, suo
Uhkolan lähteet (Sakaramäen hetteikkölähteet)	2,9	pienvesi, lähteikkö, puro
Herojanlähteet	1,9	pienvesi, lähteikkö, puro
linijärvi	7,2	pienvesi, suolampi
Professorin kuusikko ja Helvin koivu	0,4	kangasmetsä, ls-alue
Könnikän liito-orava-alueet	11,0	kangasmetsä
Santamäki ja Kesantomäen liito-oravat	6,3	kangasmetsä
Ison Matjärven vanha metsä (Niemiiranta)	17,3	kangasmetsä, kallio, kostea niitty
Kirkkokallio	36,7	kallio, kangasmetsä
Hirvikallio	30,1	kallio, kangasmetsä
Pekkalankalliot	19,5	kallio, kangasmetsä
Kivikallio	11,5	kallio
Isosuo	264,4	suo
Lehmiaronsuo	19,5	suo
Yhteensä, hehtaaria	626,9	

Kuva 5: Majavan muuttamaa pienvesimaisemaa Kilpasella Nastolassa.

6.6.5

Nastola

Nastolassa (taulukko 8) kartoitettiin eniten kangasmetsäkohteita (13 kpl), mutta myös rantaluhtia oli useita. Lisäksi oli muutamia pienvesikohteita sekä jokiranta, kosteikko-, lehto- ja harjukohde. Monet Nastolan kohteet kartoitettiin erityisesti kouluopetusta silmälläpitäen. Kartoitetuista kohteista 5 oli edustavuudeltaan erinomaisia, 9 oli hyviä, 9 kohtalaisia ja 1 heikko.

Taulukko 8: Nastolan kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyytit/käyttötarkoitus
Härhön jokiranta ja Möhönkallion pohjoisosa	20,5	jokiranta, kangasmetsä, kallio, rantaluhta
Ihanaistenkärjen rantaluhta ja lehto	1,5	rantaluhta, lehto
Kyynärä	6,6	rantaluhta, lehto
Kymijärven rantakaistale	2,2	rantaluhta, opetuskohde
Villähteen Kukkasen uimaranta	2,6	rantaluhta, kangasmetsä, opetuskohde
Pekkalän rantaluhta	3,2	rantaluhta
Kilpanen	36,1	pienvesi, lampi, kangasmetsä, kallio
Seelampi	2,2	pienvesi, suolampi, kallio, opetuskohde
Tammela-Toivela	23,0	kosteikko, lähde, puro, lehto, kangasmetsä
Kiurun tien lehto	3,0	lehto
Kisaharju	18,1	harju, virkistysalue
Turranmäki	19,0	kangasmetsä, kallio, virkistysalue
Erstaan koulun ympäristö (2 aluetta)	2,6	kangasmetsä, niitty, sorakuoppa, opetuskohde
Kruununmetsikkö	1,9	kangasmetsä, opetuskohde
Hevosniemi ja Hevosniemen uimaranta	14,8	kangasmetsä, uimaranta, opetuskohde
Liikuntakeskus Pajulahti (2 aluetta)	4,7	kangasmetsä, lehto, kallio, opetuskohde
Villähteen hiihtomaa	3,1	kangasmetsä, sorakuoppa, opetuskohde
Vanhankartanonmäki	8,3	kangasmetsä, lehto, rantaluhta, opetuskohde
Palettien varsi	3,3	kangasmetsä, lehto
Jonkahainen (Luhta)	15,7	kangasmetsä, lähteikkö
Rauhaniemi	14,9	kangasmetsä, lehto, lsa-alue, virkistysalue
Turranrinne	5,7	kangasmetsä
Turranmetsä	10,7	kangasmetsä, kallio
Ylössuonmäet	41,5	kangasmetsä, kallio, rantaluhta
Yhteensä, hehtaaria	265,2	

Orimattila

Orimattilassa (taulukko 9) kartoitettiin eniten pienvesi- (12 kpl) ja kalliikohteita (11 kpl). Myös lehtoja ja soita oli kohtalaisesti. Lisäksi oli muutama kangasmetsäkohde ja yksi puronvarren ja kangasmetsän muodostama lähiluontokohde. Kartoitetuista kohteista 4 oli edustavuudeltaan erinomaisia, 23 hyviä, 12 kohtalaisia ja 1 kohde oli edustavuudeltaan heikko.

Taulukko 9. Orimattilan kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyyppit/käyttötarkoitus
Kinumäen räme	1,1	suo
Kivijärven suo	6,0	suo
Patakallion suot	7,7	suo
Pikku suo Pahat- ja Silmäjärvien lähellä	1,1	suo
Kiiliönsuon pohjoisosa	6,7	suo
Kairessuo	13,5	suo, natura -alue
Mieliäissuo	151,3	suo, natura -alue
Äijälän kaakkoispuolinen metsäalue	3,2	lehto, kangasmetsä
Humalojan lehto	4,6	lehto, rantaniitty, entinen pelto
Syvähuoko	2,9	lehto, korpi, kallio
Rapuojan lehto	1,8	lehto, puro
Halmaanojan puronvarsilehto	2,1	lehto, puro
Sammaliston kallionaluslehto	1,0	lehto
Peltolan lähteikkö	0,9	pienvesi, lähteikkö, lehto
Kiiliönjärvi (ja ympäröivä räme)	5,7	pienvesi, suolampi, suo
Kuokkasuonjärvi	5,1	pienvesi, suolampi, kallio
Kivikolonjärvi	5,3	pienvesi, metsäjärvi, kallio
Pahatjärvet	11,5	pienvesi, suolampi, kallio
Vähä Onkijärvi	5,6	pienvesi, suolampi, kallio
Silmäjärvet	6,7	pienvesi, suolampi, puro
Sirkat	4,8	pienvesi, suolampi, kallio
Hanijärvi ja Vähä Hanijärvi	10,7	pienvesi, metsäjärvi, suo, kallio
Luhdanjoki	10,6	pienvesi, joki, rantaniitty, lehto
Avijoki (rantaniitty)	2,3	pienvesi, joki, rantaniitty
Pukkilähde ympäristöineen	10,4	pienvesi, lähde, puro, kangasmetsä
Riuttankallion pohjoisosa	37,5	kallio, kangasmetsä, lehto
Sammalistonkallio	4,8	kallio, kangasmetsä, keto
Hollilanmäki	53,9	kallio, kangasmetsä
Kiiliönkallio	13,2	kallio
Korkeamäki pohjoispuolisine kallioineen	43,6	kallio, kangasmetsä
Terriniemen luonnonsuojelualue	3,3	kallio, kangasmetsä, ls-alue
Haikonkallio	16,7	kallio, kangasmetsä
Terriniemen rantakalliot	31,4	kallio, kangasmetsä
Vuorenmäki	87,1	kallio, kangasmetsä, suo
Lintumäki	17,0	kallio
Kivikallio	51,3	kallio, suo, suolampi
Tönnön lähiluontoa	62,7	joki, metsä, kallio, lähiluontokohde
Lintulan luontopolun ympäristö	20,7	puro, kangasmetsä, lähiluontokohde
Kairessuon ja Mieliäissuon välinen kannas	8,0	kangasmetsä, natura-alue
Mallusjoen vanha metsä	19,9	vanha metsä, kallio, natura-alue
Yhteensä, hehtaaria	753,7	

2 lehtoaluetta hakattu, Ilveskallion metsä ja Kiiliönkallion lehto.

Kuva 6: Orimattilan karun Kivikallion laella on komeat jäkäläkasvustot.

Kuva 7. Kivijärvenharjun pirunpeltoa Padasjoelta.

6.6.7

Padasjoki

Padasjoella (taulukko 10) kartoitettiin eniten harjukohteita (7 kpl). Lisäksi oli muutama pienvesi-, kangasmetsä- ja kalliokohde sekä yksi suo- ja hiekkarantakohde. Kartoitetuista kohteista 4 oli edustavuudeltaan erinomaisia, 9 hyviä ja 5 kohtalaisia.

Taulukko 10. Padasjoen kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyytit/käyttötarkoitus
Kivijärven ja Iso Pallittajärven välinen harju	35,9	harju, suo
Jamoinjärvenharjun eteläosa	25,9	harju, suppasuo
Jamoinjärvenharjun pohjoisosa	15,8	harju, suppasuo
Juuristonharju	15,6	harju
Kullasvuori-Tuomasvuori	50,5	harju, kallio, kangasmetsä
Mainiemenharju	18,7	harju
Takaperänharjun eteläosa	69,9	harju, kangasmetsä, suppasuo
Takaperänharjun pohjoisosa	16,1	harju, suppasuo
Alinen ja Ylinen Pirttijärvi sekä Rimmi	48,8	pienvesi, metsä- ja suolampi
Urramenjärvet	26,0	pienvesi, metsälampi, kallio, puro
Frans Joosefin maa	12,3	kangasmetsä, ls-alue, suolampi
Varsämäki	33,5	kangasmetsä, lehto
Hellerin hongikko	0,4	mäntymetsikkö, ls-alue
Kaarinkorven purolehto	0,8	lehto, ls-alue
Kiiperänvuori	11,6	kallio, kangasmetsä
Kallioniemi	1,9	kallio, ls-alue
Lettosuo	4,8	suo
Vierevähieta	23,9	hiekkaranta, puro
Yhteensä, hehtaaria	412,4	

Kuva 8: Lahnaojen vartta Sysmässä.

6.6.8

Sysmä

Sysmässä (taulukko 11) kartoitettiin ylivoimaisesti eniten pienvesiä ympäristöineen (15 kpl). Lisäksi oli kosteikko, kallioalue ja kaksi kangasmetsäkohdetta, joista toinen oli vanhan metsän kohde. Kartoitetuista kohteista 2 oli edustavuudeltaan erinomaisia, 9 kohdetta oli hyviä ja 8 kohtalaista.

Taulukko 11. Sysmän kohteet

Kohteen nimi	Pinta-ala, ha	Luontotyytit/käyttötarkoitus
Myllyjoki	4,2	pienvesi, joki, rantaluhta
Piirilampi	6,6	pienvesi, metsälampi, puro
Lahnajoki	7,2	pienvesi, joki, rantaluhta, niitty
Onkijärven laskupuro	8,5	pienvesi, joki, rantaluhta, tulvaniitty
Lassinlampi ja Pohjaton	14,2	pienvesi, metsälampi, rantaluhta
Kaitalammit, Ymmyriäislampi ja Perselampi	28,0	pienvesi, suolampi
Niinilammit	9,4	pienvesi, metsälampi, kallio
Vähä Karstajärvi	8,0	pienvesi, metsälampi, kallio
Kirveslampi	2,4	pienvesi, suolampi
Kovero	33,4	pienvesi, lampi, kangasmetsä, kallio
Puro Kovero-Perällinen	2,0	pienvesi, puro, rantaluhta
Perällinen	7,4	pienvesi, suolampi, puro
Soimalampi	21,7	pienvesi, metsälampi, kangasmetsä
Mutasuon puro	3,1	pienvesi, puro, suo
Pahajärvi	3,1	pienvesi, suolampi
Juureslampi	20,3	kosteikko, suo, ls-alue
Lintuvuoren luonnonsuojelualue	9,6	kallio, kangasmetsä, ls-alue
Lentämänselän metsä	10,2	vanha metsä, kallio
Ohrasaari	30,0	kangasmetsä, lehto, virkistysalue
Yhteensä	229,3	

Taulukko 12. Yhteenvedo kartoitettujen Lumos-kohteiden edustavuudesta.

Kunta	Erinomainen	Hyvä	Kohtalainen	Heikko	Yhteensä
Heinola	11	10	4	0	25
Hollola	0	10	3	1	14
Hämeenkoski	0	16	5	4	25
Kärkölä	1	8	5	4	18
Nastola	5	9	9	1	24
Orimattila	4	23	12	1	40
Padasjoki	4	9	5	0	18
Symä	2	9	8	0	19
Yhteensä	27	94	51	11	183

6.7

Kuntakohtainen yhteenvedo kartoitettujen kohteiden edustavuudesta

Edustavuudeltaan erinomaisia oli kaikissa kunnissa yhteensä 27 kohdetta. Eniten erinomaisia oli Heinolassa, 44 % kartoitetuista kohteista. Padasjoen kohteista erinomaisia on 22 %, Nastolan 21 %, Sysmän 11 %, Orimattilan 10 % ja Kärkölän kohteista 6 %. Hollolassa ja Hämeenkoskella ei kartoitettujen joukkoon osunut yhtään edustavuudeltaan erinomaista kohdetta.

Edustavuudeltaan hyviä oli kaikissa kunnissa yhteensä 94 kohdetta. Hollolan kartoitetuista kohteista 72 % oli hyviä. Hämeenkoskella osuus oli 64 %, Orimattilassa 57,5 %, Padasjoella 50 %, Sysmässä 47 %, Kärkölässä 44 %, Heinolassa 40 % ja Nastolassa 37,5 %.

Edustavuudeltaan kohtalaisia on kaikissa kunnissa yhteensä 51 kohdetta. Sysmän kartoitetuista kohteista 42 % ja Nastolan kohteista 37,5 % oli kohtalaisia. Orimattilassa kohtalaisia oli 30 %, Padasjoella ja Kärkölässä 28 %, Hollolassa 21 %, Hämeenkoskella 20 % ja Heinolassa 16 %.

Edustavuudeltaan heikkoja on kaikissa kunnissa yhteensä 11 kohdetta. Kärkölässä oli eniten heikkoja kohteita, 22 % kartoitetuista. Hämeenkoskella heikkoja oli 16 %, Hollolassa 7 %, Nastolassa 4 % ja Orimattilassa 2,5 %. Heinolassa, Padasjoella ja Sysmässä ei kartoitettujen joukkoon osunut yhtään heikkoa kohdetta.

6.8

Kohteilla tapahtuneet muutokset edelliseen kartoitukseen verrattuna

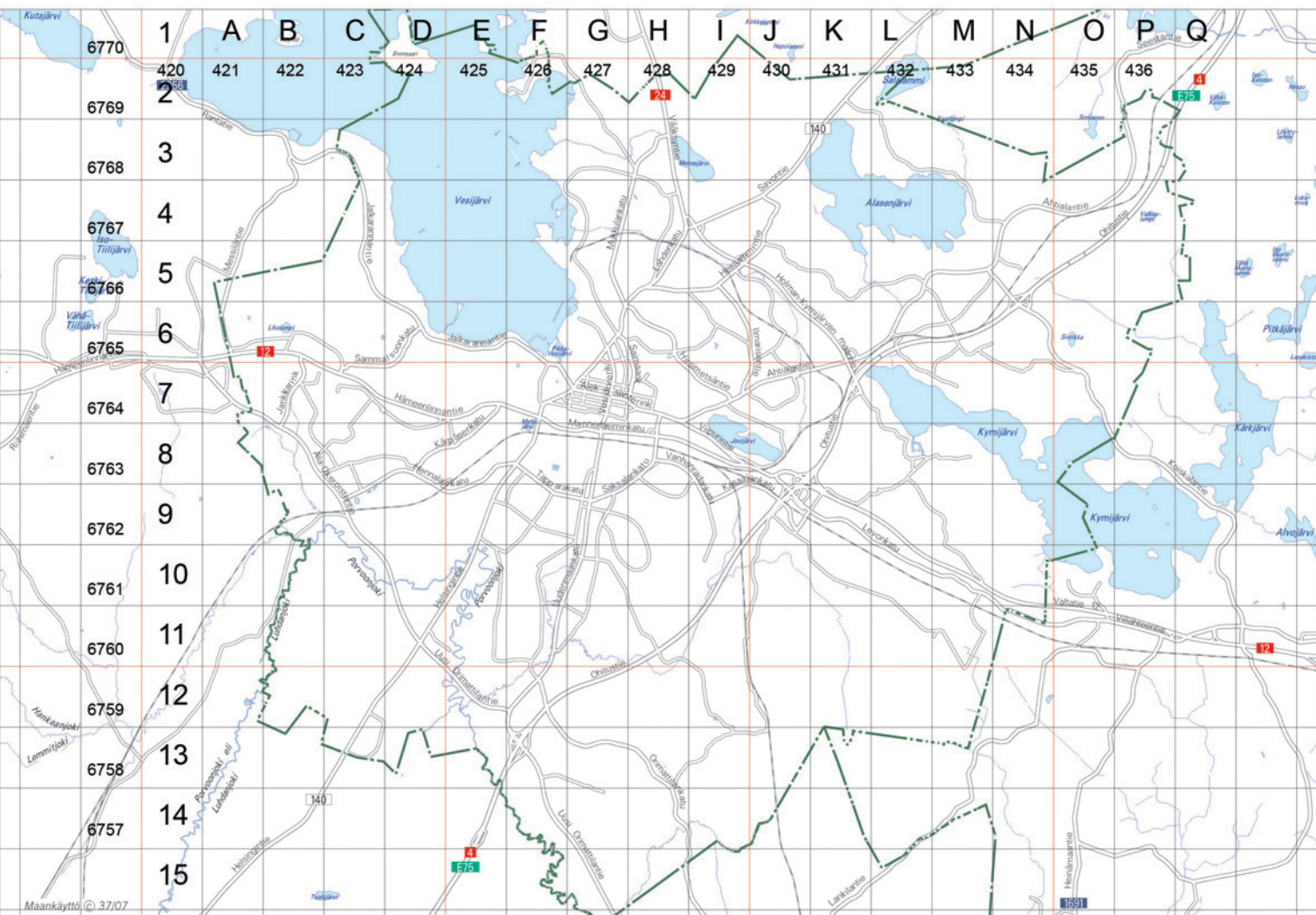
Seurantakohteilla on tapahtunut melko paljon muutoksia edelliseen kartoitukseen verrattuna. Tässä raportissa käsitellään seikkaperäisemmin vuosina 1993–1997 kartoitettujen pienvesikohteiden tilannetta.

Tarkasteltavana on yhteensä 49 pienvesikohdetta, yhteensä seitsemästä Päijät-Hämeen kunnasta (katso taulukko 12). Kohteet ovat tyypiltään pieniä suo- ja metsälampia, lähteitä ja erityyppisiä puroja. Vertailuaineistona oli edellisen kartoituksen sanallinen kohdekuvaus ja kohdekartta (joskus aika epämääräinen).

Kartoitustuloksen mukaan kutakuinkin ennallaan oli 6 kohdetta eli 12 % aineistosta. Muuttuneita oli 29 kohdetta eli 59 %. Loppu kolmasosa eli 14 kohdetta oli selvästi muuttuneita. Muutoksen syy oli yli 80 % tapauksista hakkuut tai sitä lievemmat metsänkäsittelyt alueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Muita satunnaisempia muutoksia aiheuttaneita seikkoja olivat ojitukset, mökkirakentaminen, erilaiset kaisu- ja raivaus, metsitys, tierakentaminen ja virkistyskäytöstä aiheutunut ympäristön kuluminen.

Taulukko 13. Pienvesikohteiden muutos edellisestä kartoituksesta, joka tehtiin vuosina 1993–1997.

Päijät-Hämeen LUMOS, kesällä 2006 kartoitetut pienvesikohteet I = Kutakuinkin ennallaan, II = Muuttunut, III = Selvästi muuttunut			Luonnontilan muutos			Muutoksen syy
Kohteen nimi	Kunta	Edellinen kartoitus ja arvo	I	II	III	
Hävitön	Heinola	1993 valtakunnallinen			x	ympäristön hakkuut
Onneton	Heinola	1993 valtakunnallinen			x	ympäristön hakkuut
Iso-Rapasen ja Myllyjärven välinen puro	Heinola	1993 valtakunnallinen	x			
Kullaan lähteet	Heinola	1993 valtakunnallinen		x		saunamökki, laitur
Murtoonsuon lammet	Heinola	1993 valtakunnallinen		x		ympäristössä avohakkuu
Rossinlähde	Heinola	1993 valtakunnallinen	x			
Saarijärven ja Onkijärven välinen puro	Heinola	1993 valtakunnallinen	x			
Silmälammet	Heinola	1993 valtakunnallinen		x		ympäristössä hakkuita
Vähä-Huukinlampi	Heinola	1993 valtakunnallinen		x		ympäristössä hakkuita
Kotajärvi	Hollola	1994 valtakunnallinen			x	ympäristön hakkuut, mökit
Ketarlammit	Hollola	1994 maakunnallinen		x		hakkuita tehty lisää
Soltinjärvi	Hollola	1994 paikallinen		x		laskupuro kaivettu, hakkuita
Sepänlammi	Hollola	1994 paikallinen		x		saunalaituri, hakkuita
Järvistenjärven laskupuro	Hollola	1994 paikallinen			x	avohakkuut, harvennukset
Kalliojärvi	Hollola	1994 paikallinen		x		paikoin siemenpuuhakkuita
Kellolanlähde	Hämeenkoski	1994 paikallinen		x		kulunut, polkuja runsaasti
Pikku-Ahvenainen	Hämeenkoski	1994 paikallinen		x		ympäristössä avohakkuita
Pätälänjoki	Hämeenkoski	1994 paikallinen			x	hakkuut, kaivetut ojat jokeen
Uhkolan lähteet	Kärkölä	1994 maakunnallinen		x		uusia ojia, ympäristöä hakattu
Herojanlähteet	Kärkölä	2004 paikallinen	x			
linijärvi	Kärkölä	1994 paikallinen		x		ympäristön hakkuut
Urramenjärvet	Padasjoki	1994 maakunnallinen		x		hakkuut ympäristössä
Alinen ja Ylinen Pirttijärvi sekä Rimmi	Padasjoki	1994 paikallinen		x		ojitukset ja ojien perkaukset
Peltolan lähteikkö	Orimattila	1997 paikallinen			x	hakkuut, ajourat, ei lähteitä näkyvissä
Kiillönjärvi	Orimattila	1997 paikallinen		x		kuluneisuutta virkistyskäytöstä
Kuokkasuonjärvi	Orimattila	1997 paikallinen		x		ympäristön metsien hakkuut
Kivikolonjärvi	Orimattila	1997 paikallinen		x		etelärannalla mökki
Pahatjärvet	Orimattila	1997 paikallinen		x		ojia, rämepuustoa harvennettu
Vähä Onkijärvi	Orimattila	1997 paikallinen		x		ympäristön metsiä käsitelty
Silmäjärvet	Orimattila	1997 paikallinen		x		ympäristön metsiä käsitelty
Sirkat	Orimattila	1997 paikallinen		x		metsäautotietä parannettu
Hanijärvi ja Vähä Hanijärvi	Orimattila	1997 paikallinen			x	hakkuita, ojituksia, mökkejä
Luhdanjoki	Orimattila	1997 paikallinen		x		ympäristön metsiä käsitelty
Avijoki (rantaniitty)	Orimattila	1997 paikallinen			x	raivaus, ojitus
Myllyjoki	Sysmä	1993 maakunnallinen			x	hakattu paikoin puroon asti
Piililampi	Sysmä	1993 maakunnallinen			x	hakattu rantaan, puro kaivettu, mökki
Lahnajoki	Sysmä	1993 maakunnallinen		x		niityt ympäriltä metsitetty
Onkijärven laskupuro	Sysmä	1993 maakunnallinen		x		länsipuolen hakkuut lähes puroon asti
Lassinlampi ja Pohjaton	Sysmä	1993 maakunnallinen			x	paikoin hakattu rantaan, ajettu maata
Kaitalammit, Ymmyriäis- ja Perselampi	Sysmä	1993 maakunnallinen		x		ympäröiviä metsiä jonkin verran hakattu
Niinilammit	Sysmä	1993 maakunnallinen			x	hakkuut, Härkäsuon ojitukset, mökit
Vähä Karstajärvi	Sysmä	1993 maakunnallinen			x	ympäristön metsät avohakattu
Kirveslammi	Sysmä	1993 maakunnallinen		x		rakennettu metsäautotie
Kovero	Sysmä	1993 maakunnallinen		x		ojitukset ja hakkuut ympär., mökki
Puro Kovero-Perällinen	Sysmä	1993 maakunnallinen	x			
Perällinen	Sysmä	1993 maakunnallinen	x			
Soimalampi	Sysmä	1993, maakunnallinen			x	hakkuut ulotettu lähes rantaan asti
Mutasuon puro	Sysmä	1993 maakunnallinen		x		ympäröiviä metsiä käsitelty
Pahajärvi	Sysmä	1993 maakunnallinen		x		ympäristön metsiä käsitelty
Yhteensä	49		6	29	14	

Kartta 3. Lahden kaupungin kartta jaettuna neliökilometrin kasvillisuusruutuihin.

7 Lahden kaupunkifloora

7.1

Kartoitusmenetelmät

Lahden kaupungin putkilokasviflooran kartoittaminen toteutettiin kesinä 2007–2008. Aikaisempi selvitys Lahden kaupunkialueen putkilokasvifloorasta on tehty 1984. Kartoitusta varten Lahden kaupunki jaettiin neliökilometrin kasvillisuusruutuihin (kartta 3), joita oli kaikkiaan 170 (luvussa ovat mukana myös vajaat ruudut). Kasviston kartoitus toteutettiin neliökilometriruuduittain, ts. kullakin ruudulla esiintyvät kaikki putkilokasvilajit kirjattiin mahdollisimman tarkasti. Lisäksi jokaisen ruudulla esiintyvän kasvilajin runsaus arvioitiin 1–5 asteikolla. Maastotyössä olivat apuna peruskartat ja vääräväri-ilmakuvat.

7.2

Kasvistokartoituksen tulokset

Kesän 2007 aikana kartoitettiin yhteensä 87 neliökilometriruutua ja loput 83 ruutua kesällä 2008. Kesien 2007–2008 kartoituksissa Lahdesta löytyi yhteensä 727 putkilokasvilajia.

Lahden kaupungin aluetta luonnehtivat lännestä itään kulkeva Salpausselkä, eteläiset peltotasangot ja pohjoisen Vesijärvi lehtomaisine rantoineen. Lännestä Lahteen ulottuu Etelä-Suomen lehtokeskus. Lajistoa lisää myös rautakautisen asutuksen mu-

kana levinneet muinaistulokkaat sekä rautatien ja kasarmin mukana kulkeutunut itäinen kasvistoaines.

Arvokkaimpia uusia löytöjä ovat mm. hirvenkello, huhtakurjenpolvi, luoho, hiepatitkäpalko ja ruokonata. Salpausselän myötä jänönapila ja keltasara ovat Lahdessa tavallista yleisempiä. Sen sijaan monet korpien ja soiden lajit, mm. sarat ja kämmekät ovat vähälukuisia. Toisaalta Lahdesta löytyi kaakkoisista lajeista vaiveroa ja suomyrttiä sekä pohjoisista lajeista kulleroa ja vaivaiskoivua.

Villiytyneitä koriste- ja viljelykasveja löytyi noin 130 lajia. Uustulokkaista isokierto, jättipalsami, suikeroalpi, jättiputki ja maahumala ovat vallanneet huomattavan osan kaupungin kasvupaikoista. Varsinkin isokierto, jättipalsami ja jättiputki ovat todella tehokkaita leviämään luontoon.

Kasvistokartoituksen ohessa jäljitettiin myös kaupunkialueen luvattomia kaato- paikkoja ja merkittiin ne kartoille myöhempiä toimenpiteitä varten.

Kuva 10: Kuivilla kedoilla ja pientareilla kasvava jänönapila on Lahdessa suhteellisen runsas.

Kuva 9: Hirvenkello on yksi Lahden arvokkaista, uusista kasvilöydöistä.

8 Kuntakohtaiset luontokohteiden monimuotoisuuden seurantaohjelmaehdotukset

Luonnon monimuotoisuuden kuntakohtaisia seurantaohjelmia varten koottu luontotieto järjestettiin luontotyyppin ja arvon mukaisesti taulukoksi, jonka sarakeriviltä ilmenevät: kohteen nimi, pinta-ala, luonnonsuojelualueena, tms. toteutetun alueen pinta-ala, kohteen arvoluokka tai muu arvotunnus, edellinen tutkimus- tai kartoitusvuosi ja toteuttaja, lyhyt alueen luonnehdinta, suositus seuraavasta seurantavuodesta sekä seurannasta vastaava viranomainen. Seurantavälisuositus on pääsääntöisesti 5 tai 10 vuotta kohteen luonteesta riippuen ja seurantaviranomainen yleensä ympäristökeskus tai kunta. Seurantaohjelmat on lähetetty kuntiin.

Kuva II. Hollolan Lumos-kohde Ketarlammit on suosittua ulkoilualueita, jossa on mm. laavu ja nuotiopaikkoja.

9 Hankkeen vaikutusten arviointi ja tulosten hyödyntäminen hankevaiheen jälkeen

Hankkeessa koottiin hajallaan ollut luontotieto luontotyypeittäin yhteen sekä täydennettiin useiden arvokkaiden kohteiden puuttuvia tietoja. Tämä auttaa kuntia hahmottamaan paremmin monimuotoisuuden kirjoa alueellaan ja arvioimaan suojelun tai suojelusuositusten tehoa ja tuloksellisuutta. Myös luontotyyppien kirjon alueellinen kattavuus ja mahdolliset puutteet tulevat paremmin esille.

Hankkeen aineistona syntyvät paikkatietoaineistot, kartat ja valokuvat on helppo hyödyntää suoraan mm. kunnan maankäytön suunnittelussa tausta-aineistona.

Kuntakohtaiset monimuotoisuuden tilan seurantaohjelmaehdotukset selkeyttävät ympäristökeskuksen ja kuntien työnjakoa seurannan toteuttamisessa. Kuntien on myös helpompi suunnitella seurannan jatkuvuus seurantaohjelmaehdotuksen pohjalta sekä toteuttaa seuranta edullisemmin yhteistyössä naapurikuntien kanssa.

Kuva 12. Orimattilan Mallusjoen vanhassa metsässä on runsaasti lahopuuta.

10 Hankkeen tiedotus

Seuraavaan yhteenvetoon on koottu hankkeen tiedottaminen.

Hankkeesta kerrottiin Hämeen ympäristökeskuksen Rautalehti-asiakaslehdessä vuonna 2006 ja lehdistötiedote lähetettiin 1.6.2006.

Hankkeesta tehtiin viisi sanomalehtijuttua: Padasjoe Sanomissa oli juttu 31.5.2007, Etelä-Suomen Sanomissa oli laajahkot artikkelit Lahden kaupunkifloora -kartoituksesta 26.9.2007 ja 9.7.2008 sekä artikkeli kaupunkiflooran ohessa tehdystä roskaantumisselvityksestä 10.10.2007. Lisäksi Uusi Lahti -lehdessä oli artikkeli kartoituksesta 30.8.2008.

Lahden radiossa oli kesän 2008 aikana yksi haastattelu ja yksi uutinen Lahden kasvistokartoituksesta.

Hankkeen loppuseminaari pidettiin Heinolassa 14.2.2008. Seminaariin osallistui noin 40 henkilöä (Liite 2).

Lisäksi koko hankkeen ajan on Hämeen ympäristökeskuksen verkkosivuilla ollut linkki hankkeen sivuille, www.ymparisto.fi/ham > EU-asiat > Tavoite 2 -ohjelma > Tavoite 2 -ohjelma > Päijät-Hämeen luonnon monimuotoisuuden seurantahanke (LUMOS).

Loppuraportti rahoittajille valmistui syyskuussa 2008 ja on luettavissa sivulta, www.ymparisto.fi/ham > EU-asiat > Tavoite 2 -ohjelma > Tavoite 2 -ohjelma >

Kuva 13. Koivun tuulenpesäsieni

Kirjallisuutta

- Asko, K. 1995: Kulttuurihistoriallisesti merkittävän Hennalan kasarmialueen kasvillisuus. – Lahden kaupunki, valvonta- ja ympäristökeskus, Sarja A 1/95.
- Asp, M: Päijät-Hämeen harjujen inventointi 1993. – Yleiskuvauslomake. Musteri-Pyssyharju (julkaisematon selvitys).
- Asp, M: Päijät-Hämeen harjujen inventointi 1993. – Yleiskuvauslomake. Pyssyharju (julkaisematon selvitys).
- Asp, M. 1993: Läpiän koivikkolehto. – Päijät-Hämeen lehtojen inventointi, yleiskuvauslomake.
- Asp, M. 1993: Mataraniemen lehto. – Päijät-Hämeen lehtojen inventointi, yleiskuvauslomake.
- Asp, M. 1993: Mäyrämäki. – Päijät-Hämeen lehtojen inventointi, yleiskuvauslomake.
- Asp, M. 1993: Jalaanvuoren lehto. – Päijät-Hämeen lehtojen inventointi, yleiskuvauslomake.
- Asp, M. 1993: Kammiovuoren saniaislehto. – Päijät-Hämeen lehtojen inventointi, yleiskuvauslomake.
- Asp, M. 1993: Nilkkimäen lehto. – Päijät-Hämeen lehtojen inventointi, yleiskuvauslomake.
- Biologitoimisto Jari Venetvaara Ky, 1993: Kahdeksan eri "aarnialueen" arviointi Lahden kaupungin ja Nastolan kunnan alueilla kesällä 1993.
- Biologitoimisto Jari Venetvaara Ky, 1997: Kuntakeskuksen osayleiskaava, luontoselvitykset 1996–1997. – Hollolan kunta.
- Biologitoimisto Jari Venetvaara Ky, 1998: Hollolan Kutajärven vesikasvillisuus v. 1989 ja 1997.
- Biologitoimisto Jari Venetvaara Ky, 2002: Lahden Pesäkallion luontoselvitys 2002. – Valvonta- ja ympäristökeskuksen tiedonantoja sarja A 2 /2004.
- Faunatica Oy. 2004: Heinolan avoimien hiekkamaiden perhoslajien elinympäristö- ja pikkusinisiiipikaritoitus. Helsinki 2004.
- Heikkilä, T., Heikkinen, I. 1992 (toim.): Rantojensuojeluohjelman alueet – Ympäristöministeriö, ympäristönsuojeluosasto. Selvitys 1991:97. 143 s. + kartat.
- Heikkinen, R. ja Toivonen, H. 1989: Harjukasvien ja edustavan harjukasvillisuuden inventointi Hämeen läänissä. 2. Päijät-Häme. – Hämeen lääninhallitus.
- Hollolan kunta 1991: Kirkonseudun-Pyhäniemen osayleiskaava. Perustiedot. Luonto- ja maisemaselvitys. Tavoitteet.
- Horppila, P. 1993: Luonnonsuojelullisesti arvokkaat pienvedet Mikkelin läänissä. – Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja 537. 147 s.
- Hovi, A. 2000: Päijät-Hämeen perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 190. – Hämeen ympäristökeskus.
- Hovi, A. 2005: Kariniemen ja Niemenkallioiden metsien putkilokasviselvitys. Lahti, valvonta- ja ympäristökeskus 2005.
- Hovi, A., Jantunen, J., Lahelma, A., Kiuru, A., Suominen, O., Virtanen, T. ja Voijola, G-M. 2005: Matka Etelä-Suomen perinnemaisemiin ja esihistoriaan. – Salpausselän Kirjapaino, Hollola 2005/50339.
- Husa, J., Kontula, T., Heikkinen, R. 1996: Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet. Osa I ja Osa II. – Suomen ympäristökeskus, luonto- ja maankäyttöyksikkö 1996.
- Husa, J. ja Teeriaho, J. 2007: Luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Etelä-Savossa ja Päijät-Hämeen itäosissa. – Suomen ympäristökeskus, luontoyksikkö. Luonnos Helsingissä 25.4.2007.
- Hämeen läänin aarniometsät 1992: Kohdekuvaukset ja kartat.

- Hämeen ympäristökeskus 1998: Natura 2000 -kohteet, kohdekuvaukset ja kartat.
- Hämeen ympäristökeskus 2003: Päijät-Hämeen seutukaavan SL-alueiden seurantakartoitus. Kohdekuvaukset ja kartat.
- Hämeen ympäristökeskus 1998–2008: Luonnonsuojelulain luontotyyppikohteet. – LULU-tietokanta-aineisto.
- Häyhä, T., Haavisto, T. ja Orpana, T. 1996: Kalataloudellisesti ja luonnonsuojelullisesti arvokkaat pienvedet Etelä-Hämeessä. – Uudenmaan ympäristökeskus. Moniste 12.
- Insinööritoimisto P. Ristola Oy. 2004: Kärkölän taajamien osayleiskaava, luontoselvitys. – Kärkölän kunta.
- Insinööritoimisto P. Ristola Oy. 2004: Nostavan alueen liito-oravaselvitys. – Hollolan kunta.
- Insinööritoimisto P. Ristola Oy. 2004: Salpakankaan osayleiskaava-alueen liito-oravaselvitys. – Hollolan kunta.
- Insinööritoimisto P. Ristola Oy. 2004: Turpeensalmen eteläpuolen osayleiskaava. Luontoselvitys. – Nastolan kunta.
- Jokinen, P. 1991: Nuoramoisten kartanoiden perinnemaisemat. Maisema-alueiden inventointilomake. – Ympäristöministeriö ja Päijät-Hämeen liitto.
- Kempainen, E., Kettunen, T., Kurtto, A., Lahti, T. ja Uotila, P. 1990: Ketonukin (*androsace septentrionalis*) suojelusuunnitelma. – Helsingin yliopisto. Luonnontieteellinen keskuksen museo. Kasvimuseo. Helsinki 11/1990.
- Kolunen, H. 1993: Päijät-Hämeen luonto. – Päijät-Hämeen liitto 1993.
- Komiteamietintö 1977:48. Soidensuojelun perusohjelma I. – Maa- ja metsätalousministeriön soidensuojelutyöryhmä.
- Komiteamietintö 1980:15. Soidensuojelun perusohjelma II. – Maa- ja metsätalousministeriön soidensuojelutyöryhmä.
- Komiteamietintö 1988:16. Lehtojensuojelutyöryhmän mietintö. – Ympäristöministeriö. 279 s.
- Kontula, T. ja Raunio, A. 2005: Luontotyyppien uhanalaisuuden arviointi – menetelmä ja luontotyyppien luokittelu. Suomen ympäristö 765. – Suomen ympäristökeskus 2005.
- Lahden kaupunki 2000: Lahden luonto, biologian ja maantieteen opetuskohteet. – Lahden kaupunki, valvonta- ja ympäristökeskuksen julkaisuja, sarja A10/2000.
- Lahden Valvonta- ja ympäristökeskus. Tekninen ja ympäristötoimiala. 2005: Lahden lähteet. 13 s.
- LT konsultit, Helsinki: Länsi-Orimattilan osayleiskaava, luontoselvitys. – Orimattilan kaupunki.
- Korvenpää, T., Korvenpää, T. 2003: Ruotsalaisen rantayleiskaavan luontoselvitys. – **Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy.**
- Maa ja vesi Oy 1988: Messilän-Tiirismaan osayleiskaava. Ympäristö. Suunnittelun lähtökohdat. Tavoitteet. – Hollolan kunta.
- Mattila, J. 1984: Selvitys Lahden kaupunkialueen putkilokasvifloorasta. – Terveystieteiden tutkimuskeskus, Lahti. 62 s.
- Metsätähti Oy, 1993: Heinolan kaupungin ja maalaiskunnan jäkäläkartoitus.
- Miettinen, K. A., Kalevi. 2002: Viisarikivet ja täppä, löytöretki Orimattilan Karkkulaan ja Terriniemeen. – Tummavuoren Kirjapaino Oy, Vantaa.
- Mäkinen, Jussi. (toim.) 2005: Päijänteen alueen luontokohteiden inventoinnit. Cultural and Natural Heritage Values in Lake Päijänne Region. Sensitive Nordic Big Lakes Project. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 413. Hämeen ympäristökeskus 2005.
- Mäkinen, K., Palmu, J.-P., Teeriaho, J., Rönkä, H., Rauhaniemi, T. ja Jarva, J. 2007: Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. Suomen ympäristö 14/2007. – Ympäristöministeriö.

- Mäkinen, M. 2005: Kintterönsuon-Hakalaukunmäen kääväkasselvitys 2004. – Lahden Valvonta- ja ympäristökeskus 2005.
- Padasjoen kunta, 1996: Päijänne. Ranta-alueiden yleiskaava. Liitekartta 2: Luonto- ja maisemainventoinnit.
- Punkari, M., Raunio, A., Viita, H. ja Yrjölä, M. 1994: Luonnon- ja maiseman kannalta arvokkaat kallioalueet Uudenmaan läänissä. Tutkimusraportti 1994. – Suomen ympäristökeskus. Luonto- ja maankäyttöyksikkö. Helsinki.
- Päijät-Hämeen maakuntakaavan luontoinventointi 2003. – Hämeen ympäristökeskus.
- Pöyry. 2007: Nyystölän-Maakesken yleiskaava, luontoselvitys. – Padasjoen kunta.
- Suomen Ympäristösuunnittelu Oy, Helsinki. 1991: Sysmä, perusselvityksiä Päijänteen eteläpään ranta-osayleiskaavaa varten.
- Syrjänen, K., Rytteri, T. 1998: Uhanalaisten kasvien seuranta. Ympäristöopas 45. – Suomen ympäristökeskus 1998.
- Teeriaho, J. 1998: Ehdotus luonnon monimuotoisuuden indikaattoreiksi kunnille. Suomen ympäristö 221. – Suomen ympäristökeskus 1998.
- Työryhmän mietintö 1992:70. Vanhojen metsien suojelu valtion mailla Etelä-Suomessa. Vanhojen metsien suojelutyöryhmän osamietintö. – Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto.
- Työryhmän raportti 2. 1994: Vanhojen metsien suojeluohjelman täydennys Etelä-Suomessa. Vanhojen metsien suojelutyöryhmän osamietintö II. Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto.
- Uhanalaisten lajien II seurantaryhmä, 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. – Ympäristöministeriö. Suomen ympäristökeskus 2001. Helsinki.
- Valtakunnallinen lintuvesiensuojeluohjelma 1982. – Maa- ja metsätalousministeriö.
- Valtakunnallinen harjajensuojeluohjelma 1984. – Ympäristöministeriö, ympäristön- ja luonnonsuojeluosaston julkaisu D6:1-69.
- Vauhkonen, M. 1997: Uhanalaisten kasvien ja sienien esiintymät Heinolassa. – Heinolan kaupunki. Ympäristölautakunta.
- Vauhkonen, M. 1997: Heinolan Paasikivenpuiston kasvillisuus, kasvisto ja pesimälinnusto vuonna 1997. Heinolan kaupunki. Ympäristölautakunta.
- Vauhkonen, M. 2001: Nastolan Palonpohjan rantametsän kasvillisuus, kasvisto ja pesimälinnusto sekä alueen hoito ja käyttö. – T:mi Marko Vauhkonen. Heinola 2001.
- Vauhkonen, M. 2003: Päijät-Hämeen uhanalaiset ja silmälläpidettävät putkilokasvit, esiintymät ja niiden suojelu. Alueelliset ympäristöjulkaisut 326. – Hämeen ympäristökeskus.
- Vauhkonen, M. 1999: Kärkölän Sirkkosuon luonnonsuojelualueiden kasvillisuus, kasvisto ja pesimälinnusto sekä alueiden hoito ja käyttö. T:mi Marko Vauhkonen. Heinola. Marraskuu 1999.
- Väre, P. 1994: Luonto ja luonnonsuojelu Heinolan maalaiskunnassa. Heinolan maalaiskunnan osaraportti. – Heinolan terveystieteiden keskuksen kuntayhtymän ympäristölautakunta. 49 s. Heinola.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy, Esa Lammi. 2001: Hollolan Vesijärven rantayleiskaavan ympäristöselvitys.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy, Ympäristösuunnittelu Ok, Hollolan kunta, 2004: Hollolan kuntakeskuksen luonto- ja maisemaselvitys.
- Ympäristösuunnittelu Enviro Oy, Ympäristösuunnittelu Ok, Hollolan kunta, 2004: Nostavan luonto- ja maisemaselvitys.
- Ympäristötutkimus Oy Metsätähti Oy, 2004: Nastolan Iso-Kukkasen, Salajärven ja Ruuhijärven rantayleiskaava. Luonto- ja maisemaselvitys. – Nastolan kunta.

KUVAILULEHTI

<i>Julkaisija</i>	Hämeen ympäristökeskus			<i>Julkaisu-aika</i> Syyskuu 2008
<i>Tekijä(t)</i>	Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi			
<i>Julkaisun nimi</i>	Päijät-Hämeen luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaohjelma 2006–2008 Loppuraportti			
<i>Julkaisusarjan nimi ja numero</i>	Hämeen ympäristökeskuksen raportteja 3/2008			
<i>Julkaisun teema</i>				
<i>Julkaisun osat/ muut saman projektin tuottamat julkaisut</i>				
<i>Tiivistelmä</i>	<p>Päijät-Hämeen luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaohjelma (Päijät-Hämeen Lumos) 2006–2008 oli EU:n aluekehitysrahaston, valtion ja yhdeksän Päijät-Hämeen kunnan rahoittama yhteishanke. Päätavoitteena oli kuntakohtaisten monimuotoisuuden seurantaohjelmaehdotusten laatiminen hankekuntiin sekä Lahden kaupunkikasviston päivittämiseen liittyvä maastokartoitustyö. Seurantaohjelmaehdotuksia varten koottiin kuntien arvokkaita luontoalueita koskeva monimuotoisuustieto eri lähteistä mahdollisimman kattavasti ja arvioitiin tietojen ajantasaisuus ja käyttökelpoisuus seuranta-aikaa ajatellen.</p> <p>Tämän jälkeen valittiin yhdessä kuntien kanssa arvokohteet nykytilan selvitystä varten. Kartoituskohteiksi valittiin pääsääntöisesti sellaisia kohteita, joiden tiedot olivat vanhentuneita (vähintään 10 vuotta vanhoja) tai puutteellisia. Maastokartoitus toteutettiin kesällä 2006. Nykytilan selvityskohteina olivat erityisesti pienvedet sekä kallio- ja harjukohteet ja niissä tapahtuneet muutokset edellisiin kartoituksiin verrattuna. Lisäksi kartoitettiin uusiakin kohteita mm. kaavoituksen pohja-aineistoiksi sekä taajamien lähiluontokohteiksi ja koulujen opetuskäyttöä varten. Kartoitusten yhteydessä arvioitiin myös kohteiden mahdollinen hoitotarve ja -keinot sekä hoidon kiireellisyys monimuotoisuuden kannalta. Seurantaohjelmaehdotukset laadittiin sekä olemassa olevien tietojen että nykytilaselvitysten pohjalta. Myös seurantaväli ja seurannan tekijä (esimerkiksi kunta tai ympäristökeskus) kirjattiin ehdotukseen. Seurantaohjelmaehdotukset eivät sisälly tähän raporttiin vaan ne on lähetetty suoraan kuntiin.</p> <p>Toisena osakokonaisuutena oli Lahden kaupunkikasviston kartoitus, joka toteutettiin kesinä 2007–2008. Jokaiselta kaupungin 170 neliökilometriruudulta kartoitettiin kaikki kasvilajit ja arvioitiin jokaisella ruudulla esiintyvän kasvilajin runsaus 1–5 asteikolla. Lahdesta löytyi kaikkiaan 727 kasvilajia, jossa ovat mukana myös kulttuurituloskasvilajit. Kasvistokartoitusaineistosta kootaan myöhemmin verkossa toimiva versio ja mahdollisesti myös julkaisu.</p>			
<i>Asiasanat</i>	Päijät-Häme, luonnon monimuotoisuus, EU-hanke, kaupunkikasvisto			
<i>Rahoittaja/ toimeksiantaja</i>	Seuraavat Päijät-Hämeen kunnat: Heinolan kaupunki, Hollolan kunta, Hämeenkosken kunta, Kärkölan kunta, Lahden kaupunki, Nastolan kunta, Orimattilan kaupunki, Padasjoen kunta ja Sysmän kunta, ympäristöministeriö, Euroopan yhteisön aluekehitysrahasto.			
	ISBN (nid.)	ISBN 978-952-11-3230-8 (PDF)	ISSN (pain.)	ISSN 1796-1785 (verkkokj.)
	<i>Sivuja</i> 37	<i>Kieli</i> suomi	<i>Luottamuksellisuus</i> julkinen	<i>Hinta (sis.alv 8 %)</i>
<i>Julkaisun myynti/ jakaja</i>				
<i>Julkaisun kustantaja</i>				
<i>Painopaikka ja -aika</i>				

LUMOS -kohde 2006
Hämeen ympäristökeskus

PERUSTIEDOT

Inventoija(t):
Peruskarttalehti:
Päivämäärä:
Kylä tai taajama:
Kohteen pinta-ala:
Rekisterikylä ja tila(t):

Kunta:
Kohteen nimi:
Kohteen numero:

ALUEEN YLEISKUVAUS

Pinnanmuodot, maa- ja kallioperä, kasvillisuustyyppi, puusto, ym.:

KASVILLISUUS

Vallitsevat kasvillisuustyypit:
Arvokkaat pienialaiset kasvillisuustyypit ja/tai kasvistolaikut:
Kasvillisuuden rakenteeseen vaikuttavat tekijät:

PUUSTO

Pääpuulaji(t), peittävyys yli 30 %:
Muut puulajit:
Ikäarvio:
Puuston kerroksellisuus:
Erityisen vanhat yksittäiset puut:
Muut erikoiset puut:
Jalot lehtipuut, laji, lukumäärä, järeys:
Lahopuun esiintyminen, koko, laatu, runsaus ja lahoaste:

PENSAAT (0,5 - 2 m)

Vallitsevat lajit, peittävyys yli 30 %:
Muut lajit:

PUTKILOKASVIT, SAMMALEET, JÄKÄLÄT JA SIENET

Valtalajit:
Runsaat lajit:
Harvinaiset lajit:
Uhanalaiset lajit:

ELÄINLAJISTO:

KOHTEEN EDUSTAVUUS: Erinomainen, hyvä, kohtalainen, heikko
Kuvaus edustavuudesta:

MAISEMALLINEN MERKITTÄVYYS:

LUONNONTILAISUUS: Luonnontilainen, luonnontila lievästi heikentynyt, luonnontila selvästi heikentynyt
Kuvaus luonnontilaisuudesta:

ARVO LÄHILUONTO- JA / TAI OPETUSKOHTEENA: Erinomainen, hyvä, merkittävä, ei sovellu

IHMISEN VAIKUTUS:

MAHDOLLISET UHAT:

HOITOEHDOTUS JA HOIDON KIIREELLISYYS:

DOKUMENTOINTI:

Valokuvat:
Kohteen aiemmat tiedot:

HÄMEEN
YMPÄRISTÖKESKUS

KUTSU

Tervetuloa Päijät-Hämeen luonnon monimuotoisuuden seurantaohjelma –hankkeen (Päijät - Hämeen Lumos) loppuseminaariin

Paikka:

Heinolan WPK –talo, Kymenkartanonkatu 2

Aika:

14.2.2008

Ilmoittautumiset:

Projektisuunnittelija Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvelle 7.2.2008 mennessä.

Sähköposti: maritta.liedenpohja@ymparisto.fi

Puh: 040 8422661

OHJELMA

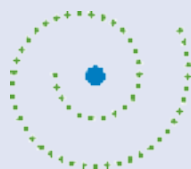
9.30	Aamukahvi
10.00	Seminaarin avaus Hankkeen valvoja Rauni Itkonen, Hämeen ympäristökeskus
10.10	Lumos –projektin esittely ja tulokset Projektisuunnittelija Maritta Liedenpohja-Ruuhijärvi, Hämeen ympäristökeskus
10.40	Metso II mahdollisuuksista metsäluonnon monimuotoisuuden suojelussa Luonnonsuojelupäällikkö Rauni Itkonen, Hämeen ympäristökeskus
11.10	Metsätalouden ympäristötuki luonnon monimuotoisuuden turvaajana Esittelijä Mikko Kallioinen, Metsäkeskus Häme-Uusimaa
11.45	Keskustelua
12.00	TAUKO Ruokailu WPK –talossa (vaihtoehtoina kirkas lohikeitto tai kasvissosekeitto). Ilmoitathan myös ruokatoiveesi 7.2. mennessä.
13.00	Pienvesien merkitys luonnon monimuotoisuudelle Tutkija Jari Ilmonen, Suomen ympäristökeskus
13.40	Metsänhoidon ja luonnon monimuotoisuuden yhteensovittaminen kaupunki- metsissä Metsätalousinsinööri Raimo Asikainen, Lahden kaupunki
14.20	Keskustelua

Seminaari päättyy noin klo 15.00

Päijät-Hämeen luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaohjelma (Päijät-Hämeen Lumos) 2006–2008 oli EU:n aluekehitysrahaston, valtion ja yhdeksän Päijät-Hämeen kunnan rahoittama yhteishanke. Pää tavoitteena oli kuntakohtaisten monimuotoisuuden seurantaohjelmaehdotusten laatiminen hankekuntiin sekä Lahden kaupunkikasviston päivittämiseen liittyvä maastokartoitustyö. Seurantaohjelmaehdotuksia varten koottiin kuntien arvokkaita luontoalueita koskeva monimuotoisuustieto eri lähteistä mahdollisimman kattavasti ja arvioitiin tietojen ajantasaisuus ja käyttökelpoisuus seurantaa ajatellen.

Tämän jälkeen valittiin yhdessä kuntien kanssa arvokohteet nykytilan selvitystä varten. Kartoituskohteiksi valittiin pääsääntöisesti sellaisia kohteita, joiden tiedot olivat vanhentuneita (vähintään 10 vuotta vanhoja) tai puutteellisia. Maastokartoitus toteutettiin kesällä 2006. Nykytilan selvityskohteina olivat erityisesti pienvedet sekä kallio- ja harjukohteet ja niissä tapahtuneet muutokset edellisiin kartoituksiin verrattuna. Lisäksi kartoitettiin uusiakin kohteita mm. kaavoituksen pohja-aineistoiksi sekä taajamien lähiluontokohteiksi ja koulujen opetuskäyttöä varten. Kartoitusten yhteydessä arvioitiin myös kohteiden mahdollinen hoitotarve ja -keinot sekä hoidon kiireellisyys monimuotoisuuden kannalta. Seurantaohjelmaehdotukset laadittiin sekä olemassa olevien tietojen että nykytilaselvitysten pohjalta. Myös seurantaväli ja seurannan tekijä (esimerkiksi kunta tai ympäristökeskus) kirjattiin ehdotukseen. Seurantaohjelmaehdotukset eivät sisälly tähän raporttiin vaan ne on lähetetty suoraan kuntiin.

Toisena osakokonaisuutena oli Lahden kaupunkikasviston kartoitus, joka toteutettiin kesinä 2007–2008. Jokaiselta kaupungin 170 neliökilometriruudulta kartoitettiin kaikki kasvilajit ja arvioitiin jokaisella ruudulla esiintyvän kasvilajin runsaus 1–5 asteikolla. Lahdesta löytyi kaikkiaan 727 kasvilajia, jossa ovat mukana myös kulttuurituloslajit. Kasvistokartoitusaineistosta kootaan myöhemmin verkossa toimiva versio ja mahdollisesti myös julkaisu.

HÄMEEN
YMPÄRISTÖKESKUS

ISBN 978-952-11-3230-8 (PDF)

ISSN 1796-1785 (verkkokj.)